

værd at lære, værd at beholde og gjemme, saa vilde der vist komme en ganske anden almindelig Oplysning frem blandt Folket, og de, der ikke i deres Ungdom havde kunnet tage Deel deri, vilde vistnok ogsaa, forsaavidt de vare skikkede til at tage Deel i Oplysningen i den ældre Alder, selv søge at indhente hvad der enten maatte fra deres Forældres eller fra deres egen Side var forsvundet. Vi have seet mange Exempler derpaa, og jeg skal henvise til det store og meget oplysende Exempel, som vi havde i Krigsaarene. Dengang Krigen brød ud, havde jo alle vore unge Karle efter Skoleanordningen af 1814 gaaet i Skole, og Bøgerne ligeledes; men da de kom fra hinanden, og de skulde til at verle Breve med hinanden, saa kunde de ikke skrive og heller ikke læse Brevene. De kom derfor til Skolelæreren og Præsten og fik deres Kjærlighedsbreve læste. Det var det første Aar. Men i det næste Aar gik det allerede heelt anderledes, thi da mærkede de, at det nok var værd at lære at læse og skrive, og de læste og skrev da ganske godt, og det tredje Aar var der slet ingen Andre, der mærkede til den Correspondance; da kunde de læse og skrive selv. Oplysning vil gjøre sig gjældende, naar Folk mærke, at den har noget at betyde, har noget Værd, og før vi saaledes komme til at opdrage Folket til at skønne derpaa, faaer den virkelig ikke det Allermindste at betyde. Jeg maa derfor stedse staae paa og stemme for al mulig Frihed i vort Skolevæsen og Ophævelse af al muelig Tvang, som har bragt ubodelig Skade og, forsaavidt den er tilstede, endnu gjør det den Dag i Dag.

Frolund: Jeg synes, der kan være Mangel nok ved vort Skolevæsen, og at der er Nok at klage over i den Henseende, uden at vi behøve at gjøre Sagen værre end den i Virkeligheden er. Hvad angaaer det foreliggende Lovforslag, saa seer jeg for min Part ikke, at der kan opnaaes noget Synderligt derved, naar det ikke bliver omformet saaledes, at vi faae et heelt nyt Forslag, hvorimod det forekommer mig, at det, som det nu foreligger, fører os tilbage og binder os mere, end vi allerede ere bundne, som f. Ex. ved dets § 1. Vi be-

høve slet ikke denne § 1, thi det er jo bekendt nok, at Folk ikke ere tvungne at sende deres Børn i Skole, men at de have Lov til selv at læse med dem hjemme, til at lade dem besøge underviste hjemme — saavidt jeg troer, staaer der i Anordningen af theologiske Candidater, Seminarister eller paa anden Maade. Nu veed jeg ikke, om der ved Lovforslaget tilstgtes, at Forældre skulde have Lov til at lade Børnene opvære uden at erholde nogen som helst Undervisning (Hans: Nei!). Ja, hvis det ikke er Hensigten, saa veed jeg ikke, hvad vi skulle med denne §, thi vi have jo allerede det Samme (S. N. Hansen: Det anerkendes ikke!). Ja, saa respekterer man ikke Lovgivningen, men det er ganske vist, at denne Paragraph, som den er affattet, sammenlignet med hvad der foreligger i Skoleanordningen af 1814, er et Tilbagekridt, det kan ikke nægtes, og jeg veed da ikke, hvorfor vi skulde gjøre dette Tilbagekridt. Hvad § 2 angaaer, saa troer jeg, at der aldeles Intet opnaaes ved den under den Forudsætning nemlig, hvorfra man i Lovforslaget selv gaaer ud, thi dersom den første Paragraph har Noget at betyde, saa maa man jo være misfornøiet med Skolernes Styrelse, saa maa man jo gaae ud fra, at Skolekommissionerne eller Directionerne ville handle i Strid med Anordningerne, ville være inhumane. Jeg vil hverken sige, at de ere det, eller at de ikke ere det, men Lovforslaget gaaer i dets § 1 aabenbart ud fra, at man ikke kan være tilfreds med dem, og dog skulle vi efter § 2 tie til dem for at faae Lov til at beholde vore Børn hjemme, men jeg veed da slet ikke, hvad der opnaaes derved. Paragraphen maa aldeles omgjøres, hvis den skal have nogen Betydning. Hvad endelig § 3 angaaer, saa forekommer det mig, at den staaer aldeles i Strid med den nu bestaaende Ordning, og ogsaa med den Sammenhæng, der nu findes mellem Kirke og Skolevæsen. Jeg vil ikke udtaale mig for, at dette Forhold skal bibeholdes, jeg troer, at jeg aldeles kan gaae udenfor det, men Forbindelsen er der nu engang, og vi kunne ikke forandre et saadant Forhold ved at indskyde en § i et Lovforslag som det foreliggende (S.). Det forekommer ikke mig. Den ærede Rigsdagsmand for